

Leczenie osób w kryzysie bezdomności

W Dzień Ludzi Bezdomnych piszemy o ich prawie do leczenia

Przyczyną bezdomności jest najczęściej brak lub utrata więzi społecznych. Prowadzi to do podejmowania zachowań ryzykownych, których skutkiem może być utrata domu.

Osoby bez domu są uwikłane w problemy, z którymi samodzielnie sobie nie radzą. Mogą to być złe doświadczenia z dzieciństwa, trudne relacje rodzinne, problemy zdrowotne (będące wynikiem wypadków, chorób czy nałogów) lub trauma (w wyniku śmierci bliskiej osoby czy tragicznego wypadku).

Jednak kryzys bezdomności może przytrafić się każdemu – nie zależy od wieku, wykształcenia czy statusu.

Kto ma prawo do bezpłatnego leczenia

W Polsce Konstytucja gwarantuje każdemu obywatelowi prawo do ochrony zdrowia. Nie zawsze jednak oznacza to prawo do bezpłatnych, czyli finansowanych ze środków publicznych, świadczeń opieki zdrowotnej. Prawo do bezpłatnych świadczeń z systemu mają:

- osoby ubezpieczone obowiązkowo
- osoby ubezpieczone dobrowolnie
- osoby nieubezpieczone, które mają prawo do leczenia.

Każda osoba, niezależnie od tego, czy ma prawo do leczenia, czy nie, w razie stanu nagłego zagrożenia zdrowotnego ma prawo do natychmiastowej pomocy medycznej. Nie zawsze jest to jednak pomoc bezpłatna.

Przeczytaj, kto może korzystać z bezpłatnej opieki lekarskiej, na [portalu Pacjent.gov.pl](https://pacjent.gov.pl) i [portalu NFZ nfz.gov.pl](https://nfz.gov.pl)

Na jakiej podstawie mogą się leczyć osoby w kryzysie bezdomności

Osoba w kryzysie bezdomności ma prawo do bezpłatnego leczenia na takich samych zasadach, jak pozostałe osoby. Jeśli nie jest ubezpieczona, ale spełnia kryterium dochodowe, może skorzystać z zasiłku celowego na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Warunkiem jest otrzymanie decyzji wójta (burmistrza, prezydenta) gminy właściwej ze względu na miejsce przebywania danej osoby. Przyznawanie i wypłacanie tego zasiłku jest zadaniem gminy.

Prawo do leczenia przysługuje także przy określonych okolicznościach związanych ze stanem zdrowia. Niezależnie od tego, czy mają prawo do świadczeń z opieki zdrowotnej, czy nie, zawsze będą leczone osoby, które:

- mogły być narażone na choroby zakaźne, takie jak np. cholera, czerwonka, dur brzuszny, COVID-19 itp., lub zarażyły się nimi – w zakresie diagnozowania i leczenia tych chorób
- są uzależnione od alkoholu i od narkotyków – w zakresie leczenia odwykowego
- mają chorobę psychiczną i niepełnosprawność intelektualną – w zakresie leczenia psychiatrycznego.

Jak potwierdzić prawo do leczenia

Osoba, która ubiega się o świadczenie zdrowotne, musi przedstawić dokument potwierdzający prawo do świadczeń opieki zdrowotnej przed jego udzieleniem. A to stanowi dla osób w kryzysie bezdomności, oraz organów publicznych, niemały problem. Spora grupa osób w kryzysie bezdomności nie podejmuje żadnych działań, aby uzyskać wymagane dokumenty. Kłopot ten zwiększa brak dokumentu tożsamości i trudność z dostosowaniem się do obowiązujących procedur.

[Jakie dokumenty potwierdzają prawo do bezpłatnych świadczeń](#)

Z jakimi problemami borykają się osoby w kryzysie bezdomności

Spora grupa osób w kryzysie bezdomności ma również trudność z dostosowaniem się do obowiązujących zasad korzystania ze świadczeń zdrowotnych i spełnianiem wymogów stawianych przez prawo – nawet gdy je zna. Kłopotem dla takich osób jest np. uzyskanie skierowania do lekarza specjalisty czy szpitala, oczekiwanie w kolejce na badanie lub zabieg, potwierdzenie zlecenia na wyrób medyczny w Narodowym Funduszu Zdrowia.

Problemem jest także dostęp do świadczeń zdrowotnych, leków i wyrobów medycznych w schroniskach i innych placówkach dla osób bezdomnych, także do świadczeń jednorazowych, jak zmiana opatrunku czy cewnika.

Trudniej także osobom w kryzysie bezdomności skorzystać z prawa do opieki długoterminowej, m.in. z powodu przewlekłej procedury przyjęcia do zakładów opiekuńczych i domów pomocy społecznej. Dotyczy to zwłaszcza osób o nieustalonej tożsamości, bez dowodu osobistego oraz innych dokumentów.

Trudna jest sytuacja osób w kryzysie bezdomności podczas pandemii koronawirusa. Są w kiepskiej kondycji, nie mają gdzie się bezpiecznie odizolować, by uniknąć zakażenia, mają utrudniony dostęp do opieki medycznej, a także do rzetelnych informacji na temat koronawirusa czy sposobów zapobiegania zakażeniu.

[Na ich trudną sytuację wskazuje rzecznik praw obywatelskich.](#)

Kto pomaga osobom w kryzysie bezdomności

Zapobieganie i przeciwdziałanie bezdomności jest ustawowym zadaniem samorządów. Samorzady wspiera Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, m.in. poprzez programy: [„Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym”](#) i [„Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Nowy wymiar i 2020”](#).

Ważną rolę w systemie wsparcia osób w kryzysie bezdomności odgrywają również organizacje pozarządowe oraz pomoc doraźna, świadczona m.in. przez jadalnię, łaźnię, pralnie, punkty wydawania żywności i odzieży itp., które współpracują z organizacjami pozarządowymi.

Ile jest osób w kryzysie bezdomności

Informacje o osobach doświadczających bezdomności w Polsce można znaleźć w [„Ogólnopolskim badaniu liczby osób bezdomnych”](#), które koordynuje Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Ostatnie badanie zostało przeprowadzone w nocy z 13 na 14 lutego 2019 roku.

Co to jest rejestr schronień

Gminy mają obowiązek organizowania tymczasowych schronień dla osób w kryzysie bezdomności:

- schronisk dla osób bezdomnych
- schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi
- noclegowni
- ogrzewalni.

Wojewodowie mają obowiązek prowadzenia rejestru tych miejsc. Rejestry ze wszystkich województw są opublikowane na stronie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

[Rejestry miejsc, w których gminy udzielają tymczasowego schronienia osobom bezdomnym](#)

Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ([Dz.U. z 2020, poz. 1398](#))
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej ([Dz.U z 2020, poz. 1876, 2369](#))